

A Független Rendészeti Panasztestület 53/2014. (II. 26.) számú állásfoglalásának ismertetése

I.

Súlyos alapjogsérelmet állapított meg a Független Rendészeti Panasztestület¹ azon panaszos ügyében, aki a vele szemben 2012. szeptember 4-én, a lakóhelyétől szolgáló ingatlanban fogatosított rendőri intézkedés miatt élt panasszal.

A jogi képviselővel eljáró panaszos a panaszbeadványban a vele szemben 2012. szeptember 4-én az otthonában fogatosított intézkedést kifogásolta, amivel kapcsolatban az alábbiakat adta elő. A panaszos aznap lakásában fejhallgatóval zenét hallgatott. Két dal között arra lett figyelmes, hogy hangosan zörgetnek az ajtaján, ezért a bejárathoz ment és ajtót nyitott. Az ajtóban legalább négy rendőrt látott meg, akik azt mondták neki, hogy be kívánnak menni a lakásba, ám azt nem közölték a panaszossal, hogy miért. A panaszos megkérdezte, hogy a rendőrök rendelkeznek-e bármilyen hivatalos irattal vagy engedéllyel, amivel a lakásába jogszerűen lépnének be, de a rendőrök azt mondták neki, hogy jobban jár, ha beengedi őket, ezért a panaszos így tett. Az intézkedést fogatosító rendőrök a lakásba belépés alkalmával sem adtak a panaszos kérdésére tájékoztatást, hogy miért érkeztek. A panaszos elmondása szerint a lakásában körbenéztek, és közölték, hogy előállítják, ezért öltözzön fel. A panaszos többször kérdezte a rendőröktől, hogy milyen indokkal állítják elő, ám a rendőrök nem adtak neki tájékoztatást az előállítás jogalapjáról, hanem ordítva válaszoltak neki, hogy öltözzön fel, mert rendőrségi eljárás alatt áll.

A rendőrkapitányságra autóval, bilincs nélkül állították elő a panaszost, aki az autóban is megkérdezte az intézkedést fogatosító rendőröket, hogy miért állítják

¹ A továbbiakban: Testület.

elő, ám a rendőrök ekkor is ordítva csak annyit válaszolták neki, hogy rendőrségi eljárás alatt áll. A panaszost először a rendőrkapitányság aulájában ültették le, ahol közvetlenül mellette ült egy rendőr, aki felügyelte. A panaszos előtti asztalon egy kancsó víz volt. A panaszos megkérdezte, hogy ihat-e belőle. A körülötte lévő rendőrök közül az egyik nemmel felelt. A panaszos megkérdezte, hogy miért nem ihat, amire azt a választ kapta, hogy azért, mert nincsen pohár. A panaszos ekkor azt mondta, hogy legalább a mosdóba engedjék ki vizet inni, de erre is csak az volt az egyik rendőr válasza, hogy „majd ha eljön az ideje”.

A panaszos a rendőrkapitányság aulájában a telefonjáról fel akarta hívni a gyermekei édesanyját, ám csak arra volt lehetősége, hogy a személyt megcsörgetse, mivel a rendőrök felszólították, hogy kapcsolja ki a telefonját, és szedje is szét. A panaszos ennek eleget tett, ám arról nem tájékoztatták, hogy miért nem élhet a hozzátartozója, vagy más személy értesítésének a jogával.

Ekkor a panaszost felszólították, hogy álljon az aulában egy fehér felület elé, mert lefényképezik. Több irányból is felvételt készítettek róla, anélkül, hogy elmondták volna, hogy arra miért van szükség, vagy milyen cselekmény elkövetésével gyanúsítják. Az aulában több ember is tartózkodott, akik láthatták, ahogyan a panaszost lefényképezik. A panaszos képviselőjének álláspontja szerint a rendőröknek lehetősége lett volna arra, hogy a panaszost olyan helyre kísérik, ahol nem teszik ki annak, hogy más személyek lássák, amint a rabosítás egyik elemét hajtják rajta végre. A panaszost a fényképezés után a rendőrkapitányság épületében a fogdarészlegre kísérték, ahol a nála lévő tárgyakról jegyzéket vettek fel.

A tárgyak felmérése során a jegyzéket író rendőr közölte a panaszossal, hogy a szemüvegét is vegye le. A panaszos eleget tett a felszólításnak, ám miután levette a szemüvegét, a rendőr nem írt fel semmit a szemüveggel kapcsolatban a jegyzékre. A panaszos kérte a rendőrt, hogy hadd vegye vissza a szemüvegét, mert anélkül gyengén lát (megjegyzi, hogy a panaszos egyik szeme 2,5, a másik 3 dioptriás) és nem érzi biztonságban magát. A rendőr közölte a panaszossal, hogy majd akkor veheti vissza, ha „sort kerített a szemüvegre”. A panaszos végül csak 5–10 perc elteltével kaphatta vissza szemüvegét.

A panaszos a letékezés során újra jelezte, hogy fel kívánja hívni a gyermekei édesanyját, ám a fogdarészlegesen szolgálatot teljesítő rendőr ezt nem engedélyezte neki, csak annyit mondott, hogy adja meg a személy nevét és telefonszámát. A panaszos azt hitte, hogy legalább a rendőr jelenlétében beszélhet a megadott személlyel, ám a rendőr azt mondta, hogy ezt nem teheti meg.

A panaszosnál lévő tárgyakról készült jegyzék felvétele után közölték a panaszossal, hogy mindjárt keresnek neki helyet egy zárkában, ám továbbra sem mondták meg, hogy miért állították elő. Néhány perccel ezután egy másik rendőr odament

a jegyzéket felvevő rendőrhöz, és közölte, hogy „nem történt felismerés”, és hogy „vége van az eljárásnak, elmehet”, ám a panaszosnak csak annyit mondtak, hogy „tárgytalan az ügy”. Tehát ekkor sem tájékoztatták a panaszost arról, hogy vége van az eljárásnak, és hogy miért tartották eddig a rendőrkapitányságon, illetve miért engedik el, hanem csak annyit mondtak neki, hogy „tárgytalan az ügy”. A panaszos ekkor is kérdezte, hogy miért került sor az előállítására, amire azt felelték, hogy majd az ügyeletes tiszt tájékoztatja őt.

A panaszost visszakisérték a rendőrkapitányság aulájába, ahol megkereste az ügyeletes tiszt szobáját, és megkérdezte, hogy miért állították elő. Az ügyeletes tiszt nem adott tájékoztatást, csak közölte, hogy az „életvédelmisek” tudják erről tájékoztatni. A panaszos ekkor az „életvédelmisekhez” ment, akik elmondták a panaszosnak, hogy késelés történt a panaszos lakóhelyének környékén, s egy hosszú hajú embert kerestek. (A panaszos szintén hosszú hajú.) Arról azonban nem adtak felvilágosítást, hogy miért mentek ki az ő címére, és honnan tudták, hogy az ő címén egy hosszú hajú ember lakik.

A rendőrök felajánlották a panaszosnak, hogy hazaviszik, ám a hazafelé vezető úton végig kérdezték a szomszédságban elkövetett késeléssel kapcsolatban. A panaszos lakásába az őt hazaszállító rendőrök újra bementek, és újfent szétnéztek. Arról faggatták, hogy milyen ruhát viselt aznap, felemelték az egyik ruhadarabját a szobájában, és kérdezték, hogy az micsoda. Ezzel végig azt a látszatot tartották fenn, hogy a panaszossal szemben továbbra is valamilyen eljárás van folyamatban.

Ráadásul az igazoláson az előállítás okaként a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 33. § (1) bekezdés b) pontját jelölték meg, mely szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki. A panaszos a panasz előterjesztésének időpontjában arról se rendelkezett információval, hogy az elfogatóparancsot visszavonták-e.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez, akik az alábbiakat adták elő az esettel kapcsolatban.

Elfogatóparancs a panaszos ellen nem volt kiadva, az intézkedés időpontjában az előállítást bűncselekmény gyanúja alapozta meg, arra az elkövetéssel megalapozottan gyanúsítható személy elfogása, felderítése érdekében került sor. A panaszossal szemben utóbb szabálysértési vagy büntetőeljárás nem indult. Az intézkedésről a rendőrség nem készített videofelvételt.

2012. szeptember 4-én a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: Btk.) 166. § (1) bekezdésébe² ütköző és aszerint minősülő emberölés büntettének gyanúja miatt a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) 170. § (1) bekezdése³ alapján – figyelemmel a (2) bekezdés rendelkezéseire – nyomozást rendeltek el ismeretlen tettes ellen az alábbi tényállás alapján: 2012. szeptember 4-én 16 óra 50 perc körüli időben Budapest XX. kerületében ismeretlen tettes egy alkalommal nyakon szúrt egy férfit, aki a sérülés következtében életét vesztette. Az eljárás során bevezetett azonnalos intézkedések és a meghallgatott személyek elmondása alapján a vélt elkövető egy kb. 35 éves, 175 cm magas, vékony testalkatú, fekete, pofacsontig érő, hullámos hajú, körszakállas, talán szemüveget viselő, fehér bőrű férfi volt, aki az elkövetés idején khaki színű rövid ujjú pólót viselt.

A bűncselekménnyel kapcsolatban a panaszost előállították az Rtv. 33. § (2) bekezdésének b) pontja alapján, amiről személyi szabadságot korlátozó jelentés is készült. Előállításának oka az volt, hogy valamikor az év elején a kerületi rendőrkapitányság intézkedett egy gépkocsi-feltörésnél a panaszos otthona környékén, ahol a bűncselekmény sértettjének a személyleírása nagyban hasonlított a fenti bűncselekmény elkövetőjének a szemtanúk által adott személyleírásához. Mivel a gépkocsi-feltörés sértettjét számítógépes rendszerek segítségével beazonosítani nem sikerült, a rendőrök megjelentek a panaszos lakcímén. A lakásból hosszas kopogtatást és felszólítást követően (kb. 15–20 perc elteltével) előjött a panaszos, aki éppen frissen volt borotválva. A személyleírása – a borotválkozástól eltekintve – megegyezett a szemtanúk által adott személyleírással. A panaszos a rendőrök állítása szerint zavarosan viselkedett, csak többszöri kérdésre mondta el, hogy mikor ért aznap haza, illetve a hazatérés útvonalát nem tudta elmondani. A feltett kérdésre előadta, hogy kb. fél órája borotválkozott. Tekintettel a fentiekre a panaszost a rendőrök előállították a rendőrkapitányságra. A felismertetésre bemutatás során a szemtanú a panaszosban nem ismerte fel a bűncselekmény elkövetőjét, ezért vele szemben a személyi szabadságot korlátozó intézkedést azonnal megszüntették. A rendőrök szerint az elszámoltatásig nyomozástaktikai szempontból hibás lett volna az érintett személlyel ennél több információt megosztani. Így ugyanis az elszámoltatás során általa adott

² Btk. 166. § (1) Aki mást megöl, büntettet követ el, és öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

³ Be. 170. § (1) A nyomozás az ügyésznek vagy a nyomozó hatóságnak hivatali hatáskörében, valamint a nyomozó hatóság tagjának hivatali minőségében tudomására jutott adatok alapján vagy feljelentésre indul meg.

(2) Nyomozást az ügyész vagy a nyomozó hatóság rendel el, és erről feljegyzést készít. A feljegyzésből ki kell tűnnie, hogy milyen bűncselekmény miatt és mikor indítottak nyomozást. A nyomozás elrendelése a feljelentést tartalmazó iraton is feljegyezhető.

válaszokból nem lehetett volna megállapítani, hogy azok saját tapasztalásait mutatják vagy az előzményeket a rendőröktől tudja, esetleg az általuk mondottak alapján következtette ki. A nyomozás kezdeti szakaszában az elkövetés körülményeiről, az elkövető motivációjáról semmilyen információ nem állt rendelkezésre, mindössze az elkövető személyleírása volt adott, amelynek a panaszos az arcszörzetet leszámitva megfelelt, ugyanakkor az arcán friss borotválás látszott.

Az intézkedés alá vont szerepének legrövidebb időn belüli tisztázására a legegyszerűbb megoldás az érintettől készült fényképfelvétel bemutatása volt a sértettnek. Miután a tanú a panaszosban nem ismerte fel az elkövetőt, azonnali szabadon bocsátásáról intézkedtek. A szabadon bocsátást és ezzel együtt az igazolás kitöltését a rendőrkapitányság beosztottai végezték.

Tekintettel arra, hogy a tanú igen rövid ideig látta az elkövetőt és a panaszos arcvonásait a borotválkozással lényegesen megváltoztatta, a lehetséges elkövetői körből történő megnyugtató kizárás érdekében került sor a panaszos lakásának az átvizsgálására. Tekintettel arra, hogy a panaszos ebbe beleegyezett, nem volt szükség házkutatás elrendelésére. Ennek keretében a rendőrök átnézték a gépkocsiját, valamint a panaszos megmutatta aznap viselt ruházatát. A kizárás érdekében beszéltek továbbá szomszédjaival is. A rendőrök a szükséges tájékoztatást megadták a panaszosnak, majd felajánlották, hogy hazaviszik, továbbá tájékoztatták, hogy a lehetséges elkövetők köréből való teljes kizárása érdekében a lakásban lévő tárgyakat szemrevételezik. A panaszos megértette, hogy ez az ő érdekét is szolgálja, hiszen ha nem követte el a bűncselekményt, ott nem találhatnak azzal összefüggésbe hozható dolgot, ezért beleegyezett a lakás átnézésébe és a hazaszállításába is.

III.

A Testület érdemi vizsgálata során a panaszosi előadást a rendőrség által rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján vizsgálta, és állásfoglalásában az alábbi megállapításokat tette.

1. A Testület első lépésben azt vizsgálta, hogy a panaszossal szemben fenn állt-e valamely bűncselekmény elkövetésének olyan mértékű gyanúja, ami vele szemben bármely intézkedést megalapozhatta volna, ami vele szemben intézkedési kötelezettséget teremtett a rendőrség oldalán.

A rendőrség átiratában a panaszossal szembeni valamennyi intézkedés okaként arra hivatkozott, hogy 2012. szeptember 4-én 16 óra 50 perc körüli időben a panaszos lakásának közelében ismeretlen tettes egy alkalommal nyakon szúrt egy férfit, aki belehalt a sérülésbe. Az eljárás során bevezetett azonnali intézkedések, a meg-

hallgatott személyek elmondása alapján a vélt elkövető kb. 35 éves, 175 cm magas, vékony testalkatú, fekete, pofacsontig érő, hullámos hajú, körszakállas, talán szemüveget viselő, fehér bőrű férfi, aki az elkövetés idején khaki színű rövid ujjú pólót viselt. A panaszos pedig úgy került a rendőrség látókörébe, hogy az egyik intézkedő rendőr emlékezett egy esetre az év elejéről, ahol a kerületi rendőrkapitányság egy gépkocsi-feltörésnél intézkedett a környéken, és amely bűncselekmény sértettjének a személyleírása nagyban hasonlított a fenti bűncselekmény elkövetőjének a szemtanúk által adott személyleírásához. Ezután a rendőrök megjelentek a panaszos lakcímén, ahol a panaszos hosszas kopogtatásra nyitott ajtót, és arca frissen volt borotválva, de egyebekben megfelelt a személyleírásnak.

A Testület a kérdés megválaszolása során az Rtv. 13. §-ára⁴, a Szolgálati Szabályzat 8–9. §-ára⁵ és a Btk. 166. § (1) bekezdésére volt figyelemmel.

Ahhoz, hogy a Testület a rendőrség által megjelölt intézkedés és előállítási ok megalapozottságáról állást foglaljon, azt kell mérlegelnie, hogy felmerülhetett-e a panaszossal szemben bűncselekmény elkövetésének a rendőrségi fellépéshez szükséges fokú gyanúja.

A kérdéssel kapcsolatban a Testület utal töretlen gyakorlatára, amely szerint valamely bűncselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem foglalhat állást abban a kérdésben, hogy valamely eljárás alá vont személy elkövetett-e bűncselekményt, azonban ha – olyan esetekben, amikor a rendőrség az intézkedés alapjaként bűncselekmény gyanújára hivatkozik – nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló magatartás értékelését, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki. A fentiek alapján a Testület azt vizsgálta, hogy a panaszos részéről a bűncselekmény elkövetésének gyanúja felmerülhetett-e.

A rendőri jelentésekből nem tűnik ki olyan egyedi és jellemző adat vagy körülmény, ami megalapozta volna a panaszossal szembeni konkrét gyanút. Önmagában

⁴ Az Rtv. 13. §-a szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

⁵ A Szolgálati Szabályzat 8–9. §: „A rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében. A rendőr a magánindítványra büntethető bűncselekmény észlelése esetén a feljelentés megtételére jogosult kérésére megadja a szükséges felvilágosítást. A rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki. A szabálysértést észlelő rendőr figyelmeztetést azon szabálysértés esetén alkalmazhat, amely miatt helyszíni bírságot szabhat ki.”

az a körülmény, hogy a feltételezett elkövető és a panaszos is középkorú férfi, akinek sötét haja és arcszőrzete volt, illetve, hogy a panaszos is az elkövetés helyéül szolgáló kerületben lakik (az elkövetés helyétől mintegy 1 km távolságra), egyéb, az elkövetésre utaló körülmény hiányában nem elegendő az intézkedéshez szükséges gyanú megállapításához. Ezekkel a külső jegyekkel vélhetően számos személy rendelkezik a kerületben. Ráadásul az ügyben ellentmondások is voltak, mivel a panaszos magassága nem felelt meg a személyleírásban szereplő értéknek (175 és 180–185 cm), illetve a személyleírás körszakállról beszél, míg a jelentések szerint a panaszos a bajszát borotválta le. Megkérdőjelezi továbbá a gyanú alaposágát, hogy a panaszos neve a korábbi ügyben sem mint elkövető, hanem mint sértett merült fel. A szemtanú fentiekben ismertetett személyleírása pedig nem tartalmazott olyan egyedi azonosítót, külső jegyet, ami miatt a gyanú a panaszossal szemben indokoltan merülhetett volna fel, és ami a hasonló külső tulajdonsággal rendelkező személyek köréből őt egyértelműen kiemelte volna.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszossal szemben nem állt fenn az intézkedéshez szükséges, úgynevezett „egyszerű” gyanú sem. Ennélfogva a panaszolt intézkedés további elemei is jogszerűtlenek voltak, ám mivel ez a jogszerűtlenség tovább növeli a sérelem mértékét, ezért a Testület indokoltnak látta azokat egyenként vizsgálni.

2. A Testület ezt követően a panaszos azon kifogását vizsgálta, hogy a rendőrök jogszabályi felhatalmazás hiányában intézkedtek a lakásában.

Az előállításról készült jelentés szerint a magánlakásban intézkedés jogalapja az Rtv. 39. §⁶ (1) bekezdés b) pontja volt.

⁶ Az Rtv. 39. § (1) bekezdése szerint a rendőr magánlakásba bebocsátás vagy hatósági határozat nélkül nem léphet be, illetve nem hatolhat be, kivéve

- a) segélyhívás esetén vagy öngyilkosság megakadályozása céljából;
 - b) bűncselekmény elkövetésének megakadályozása, megszakítása, vagy a bűncselekmény elkövetőjének vagy gyanúsítottjának elfogása és előállítása céljából;
 - c) közveszély, továbbá az életet vagy testi épséget fenyegető közvetlen veszély elhárítása, illetőleg az ilyen veszélyben lévők kimentése érdekében;
 - d) rendkívüli vagy tisztázatlan okból bekövetkezett halálesettel kapcsolatos intézkedés megtételére;
 - e) végrehajtási eljárás lefolytatása céljából, ha az abban való közreműködés – jogszabály alapján – a rendőrség számára kötelező;
 - f) az elővezetés végrehajtása érdekében;
 - g)
 - h) a szabálysértést felszólítás ellenére folytató személy előállítása céljából;
 - i) személy- és létesítménybiztosítási intézkedés [46. § (1) bekezdés c) pont] végrehajtására;
 - j) ha ez előállítás a törvényben meghatározott egyéb okból szükséges.
- (4) A magánlakásban való tartózkodás csak a feladat végrehajtásához szükséges ideig tarthat.

Tekintettel arra, hogy a Testület álláspontja szerint nem állt fenn a panaszossal szemben az intézkedéshez szükséges gyanú (emberölés elkövetésének a gyanúja), ezért a Testület nem fogadta el a rendőrség Rtv. 39. § (1) bekezdés b) pontjára vonatkozó (bűncselekmény elkövetőjének elfogása) hivatkozását.

Megjegyzi a Testület, hogy a fentiek miatt az a rendőri intézkedésnek magánlakásban csak akkor lehetett helye, ha ahhoz az intézkedő rendőrök rendelkeztek megfelelő hatósági határozattal, vagy a panaszos beengedte őket. A jelen esetben a rendőri iratok nem tartalmaztak ilyen hatósági határozatot, a panaszos pedig maga nyilatkozott úgy, hogy beengedte a rendőröket az ingatlanba, ugyanakkor hozzátette, hogy erre a „beengedésre” a rendőri fellépés módja miatt került sor. Arról, hogy a panaszos a rendőrök fellépését érezhette-e akaratot hajlító vagy megtörő módon fenyegetőnek, a Testület egyéb bizonyítékok hiányában nem tudott állást foglalni. Azonban figyelemmel arra, hogy a panaszos beengedő magatartására az intézkedés napján keletkezett rendőri iratok egyáltalán nem hivatkoztak, a Testület az intézkedés alapjának mindössze a fentebb hivatkozott Rtv. 39. § (1) bekezdés b) pontját tekinthette, és megállapíthatónak találta a panaszos jogsérelmét (magánlakás sértetlenségéhez fűződő jog) a magánlakásban intézkedés miatt.

3. A panaszos előállítására kapcsán az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

A rendőri jelentések az előállítás okaként az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontját, azaz a bűncselekmény gyanúját jelölték meg [a panaszosnak átadott igazoláson azonban az Rtv. 33. § (1) bekezdés b) pontját tüntették fel]. A jelentések a fentebb megjelölt személyleírás mellett az intézkedés indokaként azt rögzítették, hogy a panaszos zavartan viselkedett, és az arca láthatóan frissen volt borotválva, illetve, hogy nem tudta elmondani, hogy pontosan mikor érkezett haza. Ugyanakkor az intézkedésben részt vevő egyik rendőr jelentése szerint a panaszos elmondta, hogy mikor távozott és érkezett haza, arról is beszámolt, hogy a rendőröknek azért nem nyitott rögtön ajtót, mert fülhallgatón keresztül zenét hallgatott és nem hallotta meg a kopogást. Elmondta továbbá, hogy bajuszt évek óta visel, de aznap úgy döntött, levágja, erre különösebb oka nem volt. Ez a jelentés azonban egyáltalán nem számol be zavart viselkedésről.

A Testület már a fentiekben kifejtette, hogy a panaszossal szemben nem állt fenn az intézkedés megkezdésekor a bűncselekmény gyanúja. A Testület álláspontja szerint ezen a helyzeten a később, a helyszínen felmerült adatok (viselkedés, borotvált arc) sem változtattak érdemben. Egyrészt a körülményekre vonatkozó előadások a fentiek szerint ellentmondásosak, másrészt amennyiben a panaszos személye már eleve lehetséges elkövetőként került volna fel, akkor egyes további körülmények alkalmasak lettek volna arra, hogy vele szemben a gyanút megerősítsék. Önmagukban azonban semmiképp nem voltak megfelelőek arra, hogy a gyanút a pana-

szossal szemben a szabadságot súlyosan korlátozó intézkedéshez szükséges mértékben felkeltség. Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint a panaszos előállítására is jogalap nélkül került sor, ezért ennek kapcsán sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

4. A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrkapitányság aulájában a telefonjáról fel akarta hívni gyermekei édesanyját, ám csak arra volt lehetősége, hogy a személyt megcsörge, a rendőrök felszólították, hogy kapcsolja ki a telefonját, és az alkatrészeit szedje szét. A panaszos ennek eleget tett, ám arról nem kapott tájékoztatást, hogy miért nem élhet a hozzátartozója vagy más személy értesítésének jogával. Miután a panaszost a fogdára kísérték, újra jelezte, hogy fel kívánja hívni a gyermekei édesanyját, ám a fogdarészlegben szolgálatot teljesítő rendőrök egyike ezt nem engedélyezte a panaszosnak, csak annyit mondott neki, hogy adja meg a személy nevét és telefonszámát. A panaszos azt hitte, hogy legalább a rendőr jelenlétében beszélhet a kapcsolattartóként megadott személlyel, ám a rendőr azt mondta, hogy ezt nem teheti meg.

A rendőri jelentések szerint a panaszost nyilatkoztatták arról, hogy kéri-e valakinek a kiértesítését, az általa megjelölt két hozzátartozó kiértesítésére azonban már nem került sor, mivel a fogdára kísérést követően 20 perccel szabadították. A fogdaöri feladatokat ellátó r. őrmester előadása szerint pedig a befogadás során az előállított nem telefonálhat, a befogadáson kitöltött nyilatkozaton jelölheti meg, hogy kinek az értesítését kéri, amit az ügyelet teljesít.

A Testület a kérdés vizsgálata során az Rtv. 17. § (1) bekezdésének⁷, az Rtv. 13. § (3) bekezdésének⁸ és az Rtv. 18. § (1) bekezdésének⁹ rendelkezéseire volt figyelemmel.

A Testület a mobiltelefonokkal kapcsolatos rendőrségi gyakorlatot a fenti rendelkezések összeolvasása alapján a következőképpen értékeli. Olyan esetekben, amikor a rendőri intézkedés célját veszélyezteti, ha az intézkedés alá vont személy mobiltelefonon ellenőrizetlenül lép kapcsolatba valakivel (pl. nem zárható ki, hogy bűntársát értesíti a gyanú szerint tetten ért elkövető), úgy az Rtv. 17. § (1) bekezdése

⁷ Az Rtv. 17. § (1) bekezdése szerint a rendőrség a feladatának ellátása során a testi épséghez, a személyes szabadsághoz, a magánlakás, a magántitok és a levéltitok sérthetlenségéhez, a személyes adatokhoz, valamint a tulajdonhoz fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

⁸ Az Rtv. 13. § (3) bekezdése értelmében ha a rendőrt az intézkedés megtételében tárgy akadályozza, azt eltávolíthatja, vagy az akadályt más módon elháríthatja, az ezzel okozott kárért a rendőrségnek az intézkedés alapjául szolgáló cselekményben vétlen károsultat kártalanítania kell.

⁹ Az Rtv. 18. § (1) bekezdése szerint a fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli.

kellő jogalapot biztosít a rendőrnek a telefon (mint az intézkedés eredményes végrehajtását akadályozó tárgy) elvételére, illetve a telefonálás korlátozására.

Ha ilyen körülmény az adott helyzetben nem áll fent, úgy a mobiltelefon használata korlátozásának nincsen jogalapja. Ilyen esetekben semmi nem zárja ki, hogy a hozzátartozót vagy más személyt az előállított személy a saját mobiltelefonján értesítse, hiszen e jog fő szabály szerint az érintettet illeti meg, és az értesítés csak akkor rendőri feladat, ha a fogvatartott valamilyen okból nincsen abban a helyzetben, hogy értesítési jogával éljen.

Jelen esetben a rendőrség nem jelölt meg olyan körülményt, ami alátámasztotta volna azt, hogy a panaszos előállítását akadályozta vagy veszélyeztette volna, ha a panaszos a rendőrségi gépjárműben vagy később a rendőrség épületében maga értesíthette volna a gyermekei édesanyját. Erre tekintettel a Testület álláspontja szerint a telefonhasználat korlátozásához nem álltak fenn a szükséges feltételek. Továbbá a rendőri jelentésekből kitűnik, hogy hiába nyilatkozott a panaszos a kiértesítésről, az az előállítás ideje alatt az nem történt meg.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga a telefon használatának korlátozása, illetve a kiértesítés elmaradása miatt.

5. A panaszos sérelmezte, hogy a folyóson – több személy jelenlétében – fényképfelvételeket készítettek róla, és ezzel más személyekben azt a látszatot kelthették, hogy a panaszost éppen rabosítják.

A panaszos képviselőjének álláspontja szerint a panaszosról képfelvételt készítő rendőröknek lehetősége lett volna arra, hogy a panaszost olyan helyre kísérik, ahol más – kívülálló – személyek nem látják.

A konkrét esetben a Testület a rendőrségnek a panasszal összefüggésben küldött megkeresésében kifejezetten rákérdezett, hogy megfelelnek-e a valóságnak a panaszosi állítások, illetve, hogy amennyiben valóban az ügyfélnyilvánosság elől el nem zárt helyen került sor a fényképfelvételek felkészítésére, akkor annak mi volt az oka. A rendőrség azonban egyáltalán nem válaszolt a fenti kérdésekre, a megküldött jelentések pedig csak az alábbiakat tartalmazzák. A kapitányságvezető átiratában előadta, hogy az intézkedés alá vont szerepének legrövidebb úton belüli tisztázására a legegyszerűbb megoldás az érintettről készült fényképfelvétel bemutatása volt a sértettnek.

Az intézkedésben résztvevő r. őrnagy jelentése szerint a tanúnak végül a személyi igazolvány törzslapján és a vezetői engedély törzslapján szereplő fényképeket mutatták meg, ami alapján teljes bizonyossággal kizárta, hogy a panaszost látta volna a helyszínen.

A Testület a rendőrség válaszában elmaradásával kapcsolatos töretlen gyakorlathoz megfelelően a jelen esetben a panaszos előadását fogadta el a történések valós leírásaként, és döntését arra alapozva hozta meg.

A rendőrség azon felül, hogy nem cáfolta a panaszosi válaszokat, nem jelölt meg olyan körülményt, ami indokolta volna, hogy a panaszos fényképezésére – amely alkalmas volt arra, hogy a kívülállóknak a rabosítás látszatát keltse – a folyósón, mások jelenlétében kerüljön sor.

Az Rtv. 2. §-a¹⁰ általános jelleggel írja elő a rendőrség részére az emberi méltóság védelmét, az Rtv. 16. § (4) bekezdése¹¹ pedig a megalázó bánásmód tilalmát fogalmazza meg.

Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos emberi méltósághoz való joga, amikor mások jelenlétében a folyósón, nem pedig egy elkülönített, zárt helyen készítettek róla fényképfelvételeket, mivel ez a magatartás alkalmas volt arra, hogy másokban azt a látszatot keltse, hogy a panaszos éppen rabosításon vesz részt.

6. Az előállítás időtartamáról szóló igazolásra vonatkozó kifogás kapcsán a Testület az alábbiakat állapította meg.

A panaszos képviselője sérelmezte, hogy a panaszos részére átadott igazolás az előállítás jogalapjaként az Rtv. 33. § (1) bekezdés b) pontját jelöli meg. Ennek ellenére az intézkedést foganatosító rendőrök a panaszossal szemben folytatott eljárási cselekmény során egyetlen alkalommal sem hivatkoztak arra, hogy az elfogására és előállítására elfogatóparancs alapján került volna sor, továbbá nem mutattak semmilyen iratot, mely alapján a panaszos elfogását és előállítását foganatosították volna.

Az előállítás időtartamáról szóló – a panaszos által is aláírt – igazolás szerint a panaszos előállítására az Rtv. 33. § (1) bekezdés b) pontja alapján került sor, és 2012. szeptember 4-én 19 óra 10 perctől 20 óra 40 percig tartott. A panaszosnak ez idő alatt panasza vagy sérülése nem keletkezett. Az igazolás tartalmazza a Testületre vonatkozó jogorvoslati kioktatást, illetve az Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának és a Magyar Helsinki Bizottságnak az elérhetőségeit.

A rendőrség nyilatkozata szerint a panaszossal szemben nem volt kiadva az intézkedés időpontjában elfogatóparancs, vele szemben az intézkedést büncselekmény gyanúja alapozta meg.

¹⁰ Rtv. 2. § (1) A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

¹¹ Rtv. 16. § (4) A rendőr nem alkalmazhat kínzást, kényszervallatást, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

Az Rtv. 33. § (4) bekezdése¹² írja elő kötelezettségként a rendőrségnek, hogy az előállított személy részre igazolást adjanak ki az előállítás időtartamáról. Ezen rendelkezésből az is kitűnik, hogy az igazolásnak nem kell tartalmaznia az előállítás okát, azonban a rendőrség Rtv. 24. § (1) bekezdésében¹³ előírt segítségnyújtási és tájékoztatási kötelezettségéből adódóan a rendőrség az előállítás okáról nem adhat téves tájékoztatást.

A rendőri iratokból kitűnik, hogy az igazolás az előállítás okaként tévesen jelölte meg az elfogatóparancsot. Az igazolás helyes kitöltésének garanciális jelentősége van, hiszen egyrészt igazolja az intézkedés tényét és az előállítás időtartamát, másrészt az intézkedő rendőrkapitányságot is megjelöli, ami fontos adat a későbbi esetleges jogorvoslati igény érvényesítéséhez. Mindezek alapján a Testület álláspontja szerint sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga az igazolás téves kitöltése miatt.

7. A panaszos sérelmezte a tájékoztatás elmaradását is, ezzel kapcsolatban az alábbi megállapításokra jutott a Testület.

A panaszos elmondta, hogy az intézkedés során sem az intézkedés okát, sem az előállítás okát nem mondták el neki, kérdése ellenére sem. Később a rendőrségen megpróbálta megtudni, hogy miért intézkedtek vele szemben, ekkor az „életvédelmisk” annyit mondtak el neki, hogy késeles történt a kerületben, és a panaszos megfelelt a személyleírásnak. Arra azonban nem kapott magyarázatot, hogy a rendőrök miért mentek ki a címére, illetve hogy honnan tudták, hogy azon a lakcímen egy, a személyleíráshoz hasonló személy él. Mivel a panaszos nem kapott tájékoztatást, a mai napig nem tudja, hogy miért állították elő.

Az Rtv. 20. § (2) bekezdése a szolgálati fellépés szabályai között előírja, hogy a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni.

A rendőri jelentések egyáltalán nem tartalmaznak arra utalást, hogy az intézkedés kezdetén bármit is mondtak volna a panaszosnak az intézkedés okáról, céljáról. A panaszos hazaszállítását végző r. őrnagy ugyan úgy nyilatkozott, hogy amikor később tájékoztatást adott az előállítás okáról, a panaszos már tudta, hogy azért állították elő, mert hasonlított egy bűncselekmény elkövetőjére. Megjegyezte tovább azt is, hogy mivel a bűncselekmény pár órával korábban történt, az elszámoltatásáig nyomozástaktikai szempontból hibás lett volna az érintett személlyel ennél több információt megosztani.

¹² Rtv. 33. § (4) Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.

¹³ Rtv. 24. § (1) A rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

A Testület itt ismét hivatkozik a fentebb már ismertetett azon gyakorlatára, miszerint olyan esetekben, amikor a panaszos állításait a rendőrség a Testület kifejezett kérése ellenére sem cáfolja érdemben, a Testület a panaszosi állítást fogadja el az események vizsgálata során és döntését arra alapozva hozza meg. A jelen kérdés vizsgálata során szintén így tett a Testület és abból indult ki, hogy a panaszost az intézkedés kezdetén bizonyosan senki sem tájékoztatta az intézkedés okáról, a szabadtáskor azonban már tájékoztatást kapott az „életvédelmiséktől”.

A fent hivatkozott jogszabályhely főszabályként az intézkedés kezdetékor teszi a rendőrség kötelezettségévé a tájékoztatást az intézkedés céljáról, ez alól csak akkor enged kivételt, ha az azonosítás és a tájékoztatás az eljárás eredményességét befolyásolná, pl. ha egy bűncselekmény elkövetését vagy folytatását kényszerítő eszközzel kell megakadályozni.

A Testület ugyan egyetért a rendőrség azon hivatkozásával, hogy nyomozástaktikai okokból szűkíteni kell a vélhető elkövetővel közlendő adatokat, és ezért pontos részleteket nem árulhattak el a panaszosnak a kérelés vonatkozásában, ám annak a közlése az intézkedés elején is elvárható lett volna, hogy felismerésre bemutatás céljából intézkednek vele szemben és ezért kívánják előállítani, mivel hasonlít egy elkövetőre. Ezen közlés ugyanis nem tartalmaz semmilyen olyan információt – a tanú személyének megfelelő védelme mellett –, ami akár egy esetleges elkövetőnek segítséget nyújthatna abban, hogy tettét a hatóságok elől eltitkolja, vagy más módon leplezze.

Egy ilyen tartalmú közlés ugyanis megfelelően tartalmazza az intézkedés célját, okát anélkül, hogy további részleteket fedne fel a nyomozás állapotáról, ezért ezzel a rendőrség megfelelően eleget tett volna az Rtv. 20. §-ban írt előírásoknak. A fentiekre tekintettel a Testület álláspontja szerint mulasztott akkor a rendőrség, amikor a fenti tartalmú tájékoztatást nem adta meg az intézkedés kezdetén – függetlenül attól, hogy a későbbiekben arra sor került –, ezért sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

Ugyanakkor abban a kérdésben, hogy később, az előállítás foganatosítása során tájékoztatták-e a panaszost az előállítás okáról, a Testület nem tudott megnyugtatóan állást foglalni, mivel a panaszosi és a rendőri előadás közötti ellentmondást nem tudta feloldani.

8. A panaszos sérelmezte, hogy az előállítás ideje alatt nem kapott inni, azonban a rendőri és a panaszosi előadás között ezen kérdésben oly mértékű ellentmondás volt tapasztalható, hogy a Testület ezt további bizonyítékok hiányában nem tudta feloldani. Emiatt a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelme e tekintetben nem volt megállapítható.

9. A panaszosnak azon kifogása kapcsán, miszerint a vagyontárgyai letételezése kapcsán le kellett vennie a szemüvegét, amit csak 10–15 perccel később vehetett vissza annak ellenére, hogy jelezte, hogy anélkül nem lát, a Testület az előadások feloldhatatlan ellenmondásossága miatt szintén nem tudott megnyugtatóan állást foglalni, ezért úgy döntött, hogy az alapjog sérelem e körben nem megállapítható.

10. A panaszos sérelmezte, hogy a rendőrök ordítózza utasították, amikor kérdéseket tett fel. E kérdéskörben a Testület megállapította az emberi méltóság sérelmét, mivel a rendőrség a Testület kifejezett kérése ellenére sem cáfolta érdemben a panaszosi állításokat.

11. A panaszos sérelmezte továbbá, hogy amikor a rendőrök hazaszállították, akkor egyrészt az úton továbbra is az ügyel kapcsolatban kérdezték, másrészt ismét bementek a lakásába, és ott szétnéztek, miközben azt kérdezték tőle, hogy milyen ruhát viselt. Ezzel a panaszosban azt az érzeteket keltezték, hogy még mindig valamilyen eljárás van vele szemben folyamatban.

A panasz ezen része kapcsán a Testület a bizonyítási lehetőségei véges volta miatt nem tudta a rendőri és a panaszosi előadás közötti ellentmondást feloldani sem a tekintetben, hogy a hazaszállítás során a kommunikáció egyirányú volt-e, sem pedig azzal kapcsolatban, hogy a panaszos önként hozzájárult-e ahhoz, hogy a rendőrök az otthonába bemenjenek, és ott szétnézzenek.

Mindezek alapján a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz, illetve a magánlakás sérthetlenségéhez fűződő jogának a sérelme nem volt megállapítható.

A Testület álláspontja szerint a fenti jogsértések elérték a súlyosság azon fokát, ami indokolta a panaszbeadvány és az elkészült állásfoglalás továbbítását az országos rendőrfőkapitány felé.

IV.

Mivel a Testület súlyos alapjogsértést állapított meg az ügyben, az Rtv. vonatkozó rendelkezései szerint¹⁴ megküldte állásfoglalását az országos rendőrfőkapitánynak, aki közigazgatási eljárás lefolytatását követően a 29000/105–1026–8/2012.RP. számú határozatában a panasznak – osztva a Testület álláspontját – bizonyos részében helyt adott, más részében azonban azt elutasította.

¹⁴ Az Rtv. 93/A. § (6) bekezdése szerint: „A Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány számára.”

Az országos rendőrfőkapitány osztotta a Testület azon álláspontját abban, hogy a rendőrség nem tudott megjelölni olyan körülményt, ami indokolta volna, hogy a panaszos fényképezésre a folyosón kerüljön sor. Az esemény így alkalmas volt arra, hogy a kívülállóknak a rabosítás látszatát keltse.

Ugyanakkor az országos rendőrfőkapitány az előállítás jogszerűségének vizsgálata során, eltérve a testületi állásponttól úgy döntött, hogy a személyleírás, a zavart viselkedés és a borotvált arc elegendő gyanút szolgáltatott az előállításhoz. Tekintettel arra, hogy a bűncselekményi gyanú az előbbieket szerint fennállt, szintén elutasította a magánlakásban intézkedésre vonatkozó panaszt.

Az országos rendőrfőkapitány az igazolás téves kitöltése miatti panasznak helyt adott.

A vízfogyasztásra vonatkozó kifogást ugyanakkor szintén elutasította a rendőrfőkapitány arra hivatkozással, hogy a letékezés és a szabadítás között kb. 20 perc telt el, és a jogszabályi előírások szerint a letékezésig nem lehet mosdóba kiengedni a fogvatartottat, ugyanakkor az állásfoglalásában nem jelölte meg, hogy ezt melyik jogszabály írja elő.

A kiértesítésre és a mobiltelefon használatára vonatkozó panaszt a rendőrfőkapitány azért utasította el, mert álláspontja szerint a kiértesítésre az ügyelet jogosult, jelen esetben azonban ezen feladat teljesítésére az előállítás rövid időtartama miatt nem kerülhetett sor.

A szemüveggel kapcsolatos panaszt a rendőrfőkapitány szintén elutasította, mivel az ellentmondó nyilatkozatok közül a rendőri jelentést, mint közokiratot fogadta el a történések valós leírásaként.

A tájékoztatás elmaradásával kapcsolatos panaszt pedig azért nem tartotta meg-alapozottnak, mert álláspontja szerint a panaszos tájékoztatásnak nyomozástechnikai okokból történő elmaradása ilyen súlyú cselekményeknél az elszámoltatásig indokolt. Hozzátette, hogy az előállítás oka vonatkozásában pedig a rendőri jelentések szerint a panaszos megkapta a tájékoztatást.

A hazaszállítást követő lakását kutatást pedig hatáskörének hiányára hivatkozva nem végezte el, álláspontja szerint ugyanis ezek a cselekmények már a büntetőeljárás keretein belül kerültek foganatosításra.